

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Strategaeth Gwastraff ac Ailgylchu a defnydd o arian EPR
Aelod Cabinet:	Cyng. Craig ab Iago, Aelod Cabinet Amgylchedd
Swyddog perthnasol:	Dafydd Williams, Pennaeth Adran Roland Thomas, Pennaeth Adran Cynorthwyol
Dyddiad y cyfarfod:	7 Gorffennaf 2026

1. PENDERFYNIAD A GEISIR

1.1 Gofynnir i'r Cabinet:

1.2 **Fabwysiadu Strategaeth Wastraff ac Ailgylchu Cyngor Gwynedd 2025–2030** fel y ddogfen strategol sy'n gosod cyfeiriad, gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor ym maes gwastraff ac ailgylchu dros y pum mlynedd nesaf.

1.3 **Cymeradwyo'r egwyddor o ddefnyddio Cyllid Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd (EPR)** fel y prif ffynhonnell ariannu i gefnogi a galluogi gweithredu blaenoriaethau'r Strategaeth, gan gynnwys cynlluniau i gynyddu ailgylchu, gwella gwasanaethau, cynnal seilwaith presennol a buddsoddi mewn isadeiledd y dyfodol.

1.4 **Cymeradwyo'r cyfeiriad strategol ar gyfer defnyddio cyllid EPR i:**

- reoli risgiau ariannol uniongyrchol y gwasanaeth drwy greu darpariaeth ariannol "rhag ofn", megis delio gyda gorwariant ar ddarparu gwasanaethau lle nad oes dull amgen o'i gyfarch, lleihau'r risg o ddirwyon am fethu â chyrraedd targedau ailgylchu a pharatoi ar gyfer costau'r Cynllun Masnachu Allyriadau (ETS).
- darparu sail ariannol gadarn ar gyfer gweithredu'r cynlluniau a nodir yn y Strategaeth, gan gynnwys y camau i gyrraedd y targed ailgylchu o 70% a'r buddsoddiadau tymor byr sydd eu hangen ar gyfer uwchraddio.
- sefydlu Cronfa Cydariannu i gefnogi datblygu sylweddol yn safleoedd y dyfodol yng Nghaernarfon a Harlech.

1.5 **Nodi y bydd penderfyniadau pellach yn ofynnol** ar rai elfennau gweithredol unigol o'r Strategaeth a'r defnydd o'r cyllid EPR, ond bod mabwysiadu'r Strategaeth a chymeradwyo cyfeiriad defnydd EPR yn darparu'r fframwaith polisi a'r sail ariannol i symud ymlaen gyda'r rhaglen waith.

1.6 Nodi y bydd angen i'r Cyngor ystyried pob ffynhonnell ariannol posib wrth fynd ati i osod cyllideb refeniw 2027/28 a'r blynyddoedd dilynol ac na ellir diystyru y posibilrwydd o orfod ail ymweld â'r penderfyniadau uchod pe byddai angen dargyfeirio elfen o'r cyllid EPR ar gyfer gallu gosod cyllideb hafal.

2. Y RHESWM PAM FOD ANGEN I'R CABINET WNEUD Y PENDERFYNIAD

Pam mae angen y Strategaeth hon?

- 2.1 Mae'r Strategaeth yn gosod gweledigaeth y Cyngor i symud tuag at economi gylchol, parhau i wella yn y maes ailgylchu a gwastraff gan ymateb uniongyrchol i gyfuniad o ofynion statudol, risgiau ariannol sylweddol, pwysau gweithredol cynyddol, a'r ymrwymiad corfforaethol i leihau allyriadau carbon. Yn benodol:
- **Gofynion statudol:** targed ailgylchu o 70%, rheoliadau ailgylchu yn y gweithle.
 - **Risgiau ariannol:** dirwyon posibl o hyd at £600k y flwyddyn am fethu â chyrraedd y targed, a chostau'r Cynllun Masnachu Allyriadau (ETS) hyd at £1.5m.
 - **Pwysau gweithredol:** cynnydd mewn twristiaeth, newid ymddygiad defnyddwyr, seilwaith nad yw'n addas ar gyfer gofynion newydd, a chymhlethdod cynyddol wrth gasglu deunyddiau newydd.
 - **Ymrwymiad corfforaethol:** cyfrannu'n sylweddol at nod y Cyngor o leihau allyriadau carbon.
- 2.2 Er bod perfformiad ailgylchu Gwynedd wedi gwella'n sylweddol dros y degawd diwethaf (i 65.3%), mae'r bwlch i'r targed statudol yn parhau i greu risg ariannol ac i enw da'r Cyngor. Mae'r ddogfen hon felly'n cynnig nid yn unig mabwysiadu Strategaeth, ond hefyd y dull ariannu a fydd yn galluogi'r Cyngor i wireddu'r newid sydd ei angen i gau'r bwlch hwnnw.
- 2.3 Mae'r Strategaeth hefyd yn cefnogi'r weledigaeth ehangach o fewn Cynllun y Cyngor dan 'Gwynedd Werdd', gan sicrhau bod gwasanaethau gwastraff ac ailgylchu yn cyfrannu at amcanion corfforaethol y Cyngor o safbwynt carbon, cynaliadwyedd a darparu gwasanaethau effeithiol i drigolion.
- 2.4 Mae'r Strategaeth wedi'i pharatoi gan roi ystyriaeth i ffactorau lleol a chenedlaethol perthnasol. Yn lleol, mae'n adlewyrchu Cynllun Lleol Natur a Hinsawdd, Cynllun y Cyngor 2023–28, sefyllfa ariannol y Cyngor, cyflwr ac addasrwydd isadeiledd presennol y gwasanaeth ynghyd a mewnbwn trigolion a phartneriaid allweddol lleol fel rhan o arolwg holi barn. Yn genedlaethol, mae'n ystyried strategaeth ddiweddaraf Llywodraeth Cymru, 'Tu Hwnt i Ailgylchu', y Cynllun Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd (EPR), y Cynllun Dychwelyd Ernes, a dyletswyddau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- 2.5 Mae'r Strategaeth hon yn gosod cyfeiriad clir ar gyfer trawsnewid gwasanaethau gwastraff ac ailgylchu yng Ngwynedd, ond mae ei llwyddiant yn dibynnu ar allu'r Cyngor i fuddsoddi mewn newid.
- 2.6 Trwy alinio'r Strategaeth gyda defnydd strategol o gyllid EPR, bydd y Cyngor mewn sefyllfa i symud o ddull ymatebol i ddull rhagweithiol - gan fuddsoddi mewn atal gwastraff, cynyddu ailgylchu, a datblygu seilwaith cynaliadwy a fydd yn darparu gwerth hirdymor i Gwynedd.
- 2.7 Mae copi o'r Strategaeth yn **Atodiad 1**.

Cyllid Cyfrifoldeb Estynedig (EPR)

- 2.8 Mae Cyllid Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd (EPR) yn ffrwd ariannu newydd sylweddol sy'n dod gan gynhyrchwyr pecynnu, nid grant Llywodraeth Cymru. Ei ddiben yw talu costau gwirioneddol rheoli gwastraff pecynnu o gartrefi. Er nad yw'r arian yn *ring-fenced*, mae disgwyliad clir y bydd awdurdodau lleol yn ei ddefnyddio i wella

gwasanaethau, cyrraedd targedau ailgylchu, a sicrhau gwerth hirdymor am arian. Egwyddor sylfaenol yr EPR yw mai'r "llygrwr sy'n talu" cost rheoli'r gwastraff pecynnu maent yn ei greu.

- 2.9 Derbyniodd Cyngor Gwynedd £3.7m ym mlwyddyn gyntaf y cynllun yn 2025/26, ac mae'n debygol y bydd yn derbyn £4.8m ar gyfer 2026/27. Mae'r cynnydd rhwng y ddwy flwyddyn yn adlewyrchu'r symudiad o fodel meincnodi cenedlaethol i fodel sy'n seiliedig ar gostau gwirioneddol y Cyngor. Clustnodwyd £2m o gyllid EPR 2025/26 eisoes tuag at wariant cyfalaf yng nghanolfannau trin gwastraff ac ailgylchu y Cyngor yng Nghaernarfon a Harlech, ac mae defnydd pellach o'r cyllid wedi'i ystyried i ddelio ag unrhyw ddiffyg yng nghyllideb y gwasanaeth.
- 2.10 Ystyrir felly fod EPR yn gyfle strategol unigryw i alluogi gweithredu'r Strategaeth: nid fel ateb tymor byr yn unig i or-bwysau ariannol, ond fel ffynhonnell ariannu a all gefnogi newid gwasanaeth, buddsoddi mewn seilwaith, lleihau costau a risgiau yn y dyfodol, a chynnig gwerth hirdymor i'r Cyngor a thrigolion Gwynedd.
- 2.11 Yn ymarferol, bydd hyn yn golygu bydd y Cyngor bellach â chyfle real i ariannu'r newid trawsnewidiol sydd ei angen i gyrraedd targedau statudol a lleihau risgiau ariannol, a hynny heb roi pwysau ar y cyllidebau a chronfeydd presennol.

Gweledigaeth y Strategaeth

- 2.12 Gweledigaeth y Strategaeth yw creu Gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu cynaliadwy, cylchol a charbon isel sy'n lleihau gwastraff gweddilliol i'r lleiafswm, yn cwrdd â thargedau statudol, ac yn darparu budd economaidd a chymdeithasol i Wynedd.
- 2.13 Mae'r Strategaeth hefyd yn cydnabod yn glir fod llwyddiant tymor hir y gwasanaeth yn dibynnu ar ansawdd y gwasanaeth, addasrwydd y seilwaith, a gallu'r Cyngor i ddatgarboneiddio'r system dros amser. O ganlyniad, mae'r egwyddor o ddefnyddio cyllid EPR i gefnogi'r camau hyn yn allweddol i wireddu'r newid sydd ei angen.
- 2.14 Nid yw'r Strategaeth yn ymwneud yn unig â newid ymddygiad a chodi perfformiad ailgylchu; mae hefyd yn cydnabod yn glir fod cyflwr a chyfyngiadau seilwaith presennol y gwasanaeth yn rhwystr i newid pellach. Mae safleoedd y gwasanaeth wedi datblygu dros nifer o flynyddoedd trwy gyfres o addasiadau graddol, ac mae angen buddsoddi yn y safleoedd presennol er mwyn caniatáu iddynt weithredu mor effeithiol â phosibl a bodloni gofynion gweithredol newydd.
- 2.15 Mae'r Strategaeth yn symud yn fwriadol:
 - oddi wrth waredu,
 - tuag at atal, ailddefnyddio, ailgylchu a thrwsio,
 - ac at economi gylchol leol sy'n creu gwerth o wastraff fel adnodd.

Blaenoriaethau Strategol Allweddol

- 2.16 Mae'r Strategaeth wedi'i strwythuro o amgylch **chwe amcan allweddol**:

Cyfathrebu ac Ymgysylltu

- Newid ymddygiad drwy ddarparu cyfathrebu clir, perthnasol ac hygyrch i drigolion, busnesau a chymunedau.
- Byddai cyllid EPR yn galluogi'r Cyngor i ymestyn ei gyrhaeddiad a chryfhau effaith ei negeseuon drwy ddefnyddio dulliau cyfathrebu mwy eang a strategol, gan

gynnwys ymgysylltu uniongyrchol ag ysgolion, cryfhau presenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol, a darparu gwybodaeth a hyrwyddo wedi'i dargedu i gefnogi newidiadau gwasanaeth, megis cyflwyno casgliadau deunyddiau newydd.

- Er mwyn ategu'r gwaith codi ymwybyddiaeth hwn, gellir defnyddio cyllid EPR i gryfhau capasiti'r gwasanaeth drwy gyflogi swyddogion gorfodaeth, gan sicrhau bod negeseuon yn cael eu hatgyfnerthu'n gyson a bod ymddygiadau yn cael eu mabwysiadu'n fwy eang.

Lleihau, Ailddefnyddio a Thrwsio

- Lleihau gwastraff yn y ffynhonnell, gyda ffocws penodol ar wastraff bwyd a datblygu mentrau aildefnyddio lleol, gan symud yn raddol i fyny'r hierarchaeth gwastraff tuag at atal, aildefnyddio a thrwsio.
- Byddai cyllid EPR yn galluogi'r Cyngor i gefnogi'r newid hwn drwy ddatblygu marchnadoedd newydd ar gyfer deunyddiau ailgylchadwy, gwella darpariaeth a chyfleusterau mewn canolfannau ailgylchu, a chryfhau gweithgareddau sy'n hyrwyddo aildefnyddio a thrwsio o fewn cymunedau.
- Yn ogystal, gellir defnyddio cyllid EPR i gefnogi mesurau sy'n annog newid ymddygiad yn uniongyrchol, gan gynnwys defnyddio ysgogiadau megis ymchwilio i opsiynau i welliannau casgliadau o'r cartref er mwyn lleihau gwastraff gweddilliol.
- Yn ehangach, mae'r dull hwn yn galluogi'r Cyngor i leihau'r cyfanswm gwastraff a gynhyrchir yn y lle cyntaf, gan ategu gwaith addysg ac ymgysylltu, ac yn cyfrannu at leihau costau hirdymor. Yn benodol, mae'r potensial i ddefnyddio cyllid EPR i liniaru y Cynllun Masnachu Allyriadau (ETS), ac yn cynnig cyfle i osgoi rhoi pwysau ychwanegol ar gyllidebau craidd y Cyngor.

Cynyddu Ailgylchu

- Ailgyfeirio deunyddiau ailgylchadwy allan o'r bin gweddilliol, gan dargedu'r 57% sy'n parhau i gael eu gwaredu'n anghywir.
- Er bod cynyddu'r gyfradd ailgylchu yn amcan amlwg, mae cyflawni'r newid hwn yn dibynnu ar gyfuniad o newid ymddygiad a darparu gwasanaethau sy'n galluogi trigolion i ailgylchu'n effeithiol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod gan drigolion y cyfle i ailgylchu ystod ehangach o ddeunyddiau, megis plastigion meddal, a chryfhau dealltwriaeth o effaith gadarnhaol ailgylchu ar yr amgylchedd a chostau'r Cyngor.
- Yn y cyd-destun hwn, bydd cyllid EPR yn galluogi'r Cyngor i ymestyn ac addasu'r ddarpariaeth er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth ailgylchu mor gynhwysfawr ac effeithiol â phosibl, gan leihau'r gyfran o ddeunyddiau ailgylchadwy sy'n cael eu gwaredu'n anghywir.
- Yn ogystal, mae'r Strategaeth yn cydnabod y gall fod angen darparu elfen o warchodaeth ariannol yn y tymor byr. Os na fydd y Cyngor yn cyrraedd y targed ailgylchu statudol o 70%, gellir defnyddio cyllid EPR fel darpariaeth ariannol o fewn y cyfrifon i ymdrin ag unrhyw ddirwyon posibl, gan osgoi rhoi pwysau ychwanegol ar gyllidebau craidd y Cyngor.

Darparu Gwasanaeth o Ansawdd Uchel

- Gwasanaeth dibynadwy, effeithlon ac sy'n ennyn hyder y cyhoedd fel sail i berfformiad ailgylchu uchel.
- Byddai cyllid EPR yn galluogi'r Cyngor i barhau i fuddsoddi mewn systemau a thechnoleg sy'n gwella effeithlonrwydd y gwasanaeth gwastraff ac ailgylchu. Mae hyn yn cynnwys adeiladu ar y buddion a welwyd yn sgil cyflwyno systemau megis Bartec, drwy fonitro perfformiad a sicrhau gwell gwasanaeth i drigolion.
- Drwy gyfuno gwelliannau gweithredol â buddsoddiad parhaus mewn systemau, bydd modd sicrhau gwasanaeth mwy cyson, ymatebol ac effeithlon, sy'n cefnogi cynnydd mewn ailgylchu ac yn cryfhau hyder y cyhoedd yn y gwasanaeth.

Cyflawni Sero Net

- Datgarboneiddio'r fflyd casglu, gwneud y gorau o lwybrau casglu, a buddsoddi mewn ynni adnewyddadwy fel rhan o drawsnewid y gwasanaeth tuag at system carbon isel.
- Byddai cyllid EPR yn galluogi'r Cyngor i gefnogi'r newid hwn drwy fuddsoddi mewn atebion ynni adnewyddadwy, megis gosod paneli solar ar seilwaith newydd, yn ogystal â sefydlu cronfa i ddechrau'r broses o ddatgarboneiddio'r fflyd casglu gwastraff dros amser. Bydd y gwaith hwn yn cael ei ddatblygu ochr yn ochr â chydweithio parhaus gyda Llywodraeth Cymru, gan sicrhau bod ein dull yn cydfynd â chyfeiriad cenedlaethol ac yn manteisio ar unrhyw gyfleoedd ariannu neu arweiniad pellach.

Isadeiledd sy'n Addas i'r Dyfodol

- Buddsoddi mewn gorsafoedd trosglwyddo, canolfannau ailgylchu a chyfleusterau prosesu i ateb gofynion cynyddol a sicrhau bod isadeiledd y gwasanaeth yn addas ar gyfer y dyfodol.
- Yn y tymor byr, mae angen buddsoddi i wella effeithlonrwydd ac addasrwydd safleoedd presennol. Mae hyn yn cynnwys uwchraddio peiriannau prosesu, cynyddu lefelau cynnal a chadw ar safleoedd trosglwyddo a thrin gwastraff, a darparu arian cyfatebol i gynlluniau grant ar ganolfannau ailgylchu allweddol.
- Fodd bynnag, mae'r Strategaeth yn cydnabod yn glir mai'r prif flaenoriaeth tymor canolig a hirdymor yw ail-ddatblygu safleoedd strategol, yn enwedig yng Nghaernarfon a Harlech. Mae gwaith ar y gweill gyda WRAP Cymru i ddatblygu opsiynau, gyda'r asesiadau cychwynnol yn nodi bod hyn yn golygu buddsoddiad cyfalaf sylweddol. Yn y cyd-destun hwn, argymhellir defnyddio cyllid EPR yn strategol i sefydlu Cronfa Cydariannu, a fydd yn rhoi'r Cyngor mewn sefyllfa gryfach i ddenu cyllid cyfatebol i wireddu hyn. Bydd hyn yn allweddol i sicrhau bod modd symud y tu hwnt i welliannau graddol i wireddu trawsnewidiad mwy sylfaenol o'r seilwaith.

Risgiau a Chyfleoedd Allweddol

2.17 Os na weithredir y Strategaeth, mae'r Cyngor yn wynebu nifer o risgiau amlwg: parhad y risg o ddirwyon statudol am fethu â chyrraedd y targed ailgylchu o 70%; pwysau cost sylweddol yn sgil y Cynllun Masnachu Allyriadau yn y dyfodol; erydiad hyder y cyhoedd a risg i enw da'r Cyngor; a methiant i gyfrannu'n ddigonol at ymrwymadau'r Cyngor o safbwynt lleihau allyriadau carbon.

- 2.18 Yn ychwanegol at y risgiau hyn, mae ansicrwydd ynghylch EPR ei hun y mae angen ei reoli'n ofalus. Mae'n gynllun newydd, nid grant gan Lywodraeth Cymru, ac nid oes sicrwydd ar hyn o bryd ynghylch ei barhad tymor hir na'r modd y gall Llywodraeth Cymru ymateb i effaith yr incwm ychwanegol hwn ar gyllid awdurdodau lleol yn ehangach.
- 2.19 Ar y llaw arall, mae'r cyfleoedd os gweithredir y Strategaeth ac os defnyddir EPR yn strategol yn sylweddol. Mae'r rhain yn cynnwys osgoi dirwyon a lleihau costau gwaredu, cynyddu incwm drwy EPR a marchnadoedd ailgylchu, cefnogi economi gylchol leol a swyddi gwyrdd, a chryfhau gwytnwch ariannol a gweithredol y gwasanaeth. Yn gryno, mae'r Cyngor mewn sefyllfa i ddefnyddio'r gyfundrefn EPR i bontio o fodel dan bwysau i fodel mwy cynaliadwy a rhagweithiol.

Sut fydd llwyddiant yn cael ei fesur?

- 2.20 Mae'r Strategaeth yn cynnwys fframwaith mesuryddion perfformiad cadarn a fydd yn monitro perfformiad statudol, gan gynnwys cyrraedd neu ragori ar 70% ailgylchu, lleihau gwastraff gweddilliol, lleihau allyriadau carbon, cynaliadwyedd ariannol, a pherfformiad gwasanaeth a boddhad cwsmer. Mae'r dull hwn yn bwysig i sicrhau bod y Strategaeth yn fesuradwy, yn atebol, ac yn parhau'n canolbwyntio ar gyflawni canlyniadau ymarferol.
- 2.21 Bydd defnyddio cyllid EPR yn strategol hefyd yn gofyn am lywodraethu clir a pharhaus. Yn y gwaith sydd wedi'i ddatblygu ar gyfeiriad y gronfa EPR, cynigir trefniadau dirprwyo penodol a'r egwyddor o adrodd i'r Cabinet neu'r Tîm Arweinyddiaeth ar gyfnodau penodol i wirio cyfeiriad y gronfa a chadarnhau'r ymrwymadau. Mae hyn yn sicrhau na chaiff y cyllid ei ddefnyddio'n ad-hoc, ond ei fod yn cyd-fynd yn glir â chyfeiriad y Strategaeth.
- 2.22 O ran yr EPR bydd angen dosrannu y cyllid i 3 categori yn unol a'r hyn a nodi ym mharagraff 1.3.
- **Categori 1: Materion sydd angen gwneud darpariaeth ar eu cyfer "rhag ofn"**
 - **Categori 2: Cyflawni Strategaeth Gwastraff ac Ailgylchu 2025-2030**
 - **Categori 3: Sefydlu Cronfa Cydariannu i Ddatblygu Safleoedd y Dyfodol yng Nghaernarfon a Harlech**
- 2.23 Dangosir manylion y cyllid yn **Atodiad 2**. Nodir mai amcangyfrifon yw'r rhain ar hyn o bryd, a bydd angen gwaith pellach i'w mireinio a chytuno ar y costau a'r darpariaethau terfynol.

3. YMGYNGHORIAD CYNGOR GWYNEDD AR STRATEGAETH WASTRAFF NEWYDD

- 3.1 Cafwyd caniatâd gan y Cabinet i fynd allan i ymgynghori yn gyhoeddus ar y Strategaeth ar 10/06/2025. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad rhwng Hydref a Tachwedd 2025 gyda 1,266 o ymatebion.
- 3.2 Roedd modd llenwi'r arolwg ar bapur neu ar-lein, gyda fersiynau hawdd eu darllen hefyd wedi eu darparu. Fe hyrwyddwyd yr arolwg trwy ddatganiadau i'r wasg, negeseuon amlwg ar wefan y Cyngor ar dudalennau perthnasol a chyfres o negeseuon ar gyfrifon cymdeithasol corfforaethol. Fe gyhoeddwyd cardiau i'w rhannu gyda

defnyddwyr y canolfannau ailgylchu yn hyrwyddo'r arolwg, rhaeadrwyd gwybodaeth i rhanddeiliaid allweddol a chynhaliwyd nifer o sesiynau galw-heibio mewn canolfannau (llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden) i annog cyfranogiad.

- 3.3 Dadansoddwyd yr ymatebion gan CRS/WRAP gan ddefnyddio dull systematig er mwyn nodi themâu allweddol, lefelau cefnogaeth, a meysydd pryder neu welliant. Roedd y sampl yn cynrychioli'r boblogaeth yn dda o ran lleoliad a demograffeg, er bod rhai gwahaniaethau oedran a rhywedd.

Canfyddiadau Cyffredinol

- 3.4 Mae'r ymgynghoriad yn dangos **cefnogaeth gyffredinol gadarn** i amcanion strategol Cyngor Gwynedd yn y maes gwastraff ac ailgylchu. Roedd y mwyafrif yn rhoi pwyslais mawr ar ddarparu gwasanaeth casglu o ansawdd uchel, lleihau gwastraff, a chyrraedd targed ailgylchu o 70%, gyda chreu gwasanaeth carbon niwtral yn cael sgôr is, ond eto'n gadarnhaol.

Themâu Allweddol o'r Ymatebion

Daeth nifer o themâu cyson i'r amlwg drwy'r ymgynghoriad:

- **Atal gwastraff ac aildefnyddio:** Roedd cefnogaeth gref i roi mwy o bwyslais ar atal gwastraff, trwsio ac aildefnyddio cyn ailgylchu, gyda galwadau i'r Cyngor gefnogi mentrau lleol megis caffis trwsio a chynlluniau aildefnyddio.
- **Gwella ailgylchu a dealltwriaeth y cyhoedd:** Nododd ymatebwyr yr angen am well cyfathrebu, addysg a chysondeb er mwyn helpu preswylwyr i ddeall beth sy'n gallu cael ei ailgylchu a sut i ddefnyddio'r gwasanaethau'n gywir.
- **Gwasanaethau gwastraff gweddilliol:** Mynegwyd pryderon ynghylch lefelau gwastraff gweddilliol, gyda chefnogaeth i gamau a fyddai'n annog mwy o ailgylchu a llai o ddibyniaeth ar waredu.
- **Hygyrchedd a thegwch:** Pwysleisiodd rhai ymatebwyr yr angen i sicrhau bod newidiadau i wasanaethau'n deg ac yn hygyrch i bob cartref, gan gynnwys grwpiau bregus a chymunedau gwledig.

Materion a Phryderon a Godwyd

Er bod cefnogaeth eang, tynnwyd sylw at nifer o faterion y mae angen i'r Strategaeth eu hystyried ymhellach, gan gynnwys:

- **Yr angen am eglurder** ynghylch unrhyw newidiadau i amllder casglu neu drefniadau gwasanaeth, a **pryderon ynghylch ymarferoldeb** rhai camau arfaethedig a'r effaith bosibl ar rai aelwydydd.
- **Yr angen i sicrhau bod targedau ailgylchu uchelgeisiol** yn cael eu cefnogi gan adnoddau, seilwaith a chynlluniau gweithredu realistig.

Dadansoddiad o'r Ymatebion – Blas o'r Sylwadau.

Mae'r ymatebion meintiol ac ansoddol yn amlygu nifer o dueddiadau:

- **Ansawdd y Gwasanaeth:** Mae 78% yn fodlon neu'n fodlon iawn ar wasanaethau casglu ailgylchu a gwastraff gweddilliol, ond mae boddhad yn is ar gyfer gwasanaethau casglu clinigol a gwasanaethau danfon biniau.
- **Lleihau gwastraff gweddilliol:** Mae gan 83.6% o ymatebwyr ddigon o gapasiti ar gyfer gwastraff gweddilliol. Nododd, 63% o drigolion eu bod efo lle yn eu biniau ar y diwrnod casglu, gan awgrymu bod angen gwella defnydd o wasanaethau ailgylchu a gwastraff bwyd. Mae 98% yn cytuno bod lleihau gwastraff yn bwysig, ond mae 69% yn dweud nad ydynt yn gwybod sut i wneud mwy neu angen mwy o wybodaeth i allu gwneud hynny.

- **Ymagweddau at newidiadau casglu:** Mae gwrthwynebiad cryf i ddefnyddio bagiau du (yn hytrach na bin olwyn presennol) ar gyfer gwastraff gweddilliol a chasgliadau llai aml, ond mae agweddau cymysg tuag at newid maint y bin.
- **Cynyddu Ailgylchu:** Mae 84% yn cytuno bod angen i'r Cyngor annog pobl i gyrraedd y targed ailgylchu o 70% er mwyn osgoi dirwy ariannol. Mae bron i 90% yn credu eu bod yn ailgylchu popeth y gallant, ond mae dadansoddiadau o wastraff yn dangos bod llawer o ddeunyddiau ailgylchadwy'n cael eu gwaredu'n anghywir. Mae 70% o'r rhai sy'n ailgylchu bwyd yn credu nad oes modd ailgylchu mwy, er bod data'n awgrymu fod llawer o wastraff bwyd yn y biniau gweddilliol.
- **Ailgylchu a deunyddiau ychwanegol:** Mae dymuniad clir i ehangu'r deunyddiau a gasglwyd yn wythnosol, gan gynnwys plastigion meddal.
- **Pwerau Gorfodaeth:** Mae cefnogaeth gryf i ddefnyddio pwerau gorfodi ar gyfer taflu sbwriel a gadael biniau allan ar y stryd.
- **Safbwyntiau ar ganolfannau ailgylchu:** Mae barn gadarnhaol am y canolfannau, gyda 83% yn gallu ailgylchu popeth a gynlluniwyd, ond mae rhai yn wynebu rhwystrau mynediad megis pellter neu diffyg cludiant.
- **Cadw'r budd yn lleol a safonau trin gwastraff:** Mae 76% yn credu bod trin a phrosesu gwastraff o fewn y sir yn bwysig, gyda chefnogaeth i annibyniaeth leol a manteision economaidd lleol. Mae pryderon ynghylch costau a thryloywder o be sy'n digwydd i'r ailgylchu hefyd wedi'u mynegi.
- **Cyfathrebu a chasglu adborth:** Mae 80% wedi defnyddio gwefan neu ap Cyngor Gwynedd ar gyfer gwybodaeth am wastraff, gyda barn gymysg ar effeithiolrwydd cyfryngau cyfathrebu gwahanol. Mae galw am gyfathrebu amlwg, cliriach, a dulliau amrywiol gan gynnwys deunyddiau print a digidol i gyrraedd pawb

Goblygiadau i'r Strategaeth Derfynol

3.5 Mae'r ymgynghoriad yn dangos cefnogaeth eang i gyfeiriad strategol y Cyngor, ond hefyd yn tanlinellu'r angen am weithredu gofalus, cyfathrebu cryf a monitro parhaus. Mae'r adroddiad dadansoddi yn tynnu sylw at feysydd lle mae cefnogaeth glir gan y cyhoedd, yn ogystal â meysydd lle mae angen eglurder pellach, camau lliniaru neu gyfathrebu cryfach er mwyn sicrhau gweithredu llwyddiannus. Mae'r adborth hwn wedi'i ymgorffori yn y naratif strategol ac wedi llywio'r gwaith o fireinio'r amcanion, y mesurau llwyddiant a'r deilliannau gweithredol.

4. YSTYRIED EFFAITH

4.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly ymgymryd ag Aseiad Effaith Cydraddoldeb cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd warchoddedig). Ar hyn o bryd nid yw'r asesiad yn amlygu unrhyw ardrwiadau penodol. Fodd bynnag fel rhan o'r broses ymgynghori byddwn yn diweddarau ac ail gloriannu yr asesiad. Mae copi o'r asesiad effaith i'w weld yn **Atodiad 3**.

4.2 Mae'n ofynnol i'r Cyngor, o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, ystyried effaith unrhyw newid mewn polisi neu weithdrefn ar bobl sydd â nodweddion gwarchoddedig. Mae copi o'r Aseiad Effaith Cydraddoldeb wedi'i gynnwys fel atodiad i'r adroddiad.

4.3 Mae'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn ystyriaeth allweddol, gan ei bod yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy gyfrwng y 7 nod

llesiant a'r 5 ffordd o weithio. Mae manylion pellach am oblygiadau'r ddeddf o fewn y Strategaeth ei hun.

5. CRYNODEB

- 5.1 Mae Strategaeth Wastraff ac Ailgylchu Gwynedd 2025–2030 yn ymateb realistig ond uchelgeisiol i'r heriau statudol, ariannol ac amgylcheddol sy'n wynebu'r Cyngor. Mae'n gosod llwybr clir i gyrraedd a chynnal cyfradd ailgylchu o dros 70%, i leihau gwastraff gweddilliol, i ddatgarboneiddio'r gwasanaeth, ac i fuddsoddi mewn isadeiledd sy'n fwy cynaliadwy ac addas i'r dyfodol.
- 5.2 Fodd bynnag, nid yw mabwysiadu Strategaeth ar ei phen ei hun yn ddigon. Bydd gwireddu'r weledigaeth a'r blaenoriaethau ynddi yn gofyn am ffynhonnell ariannu glir a strategol. Mae cyllid EPR yn darparu'r cyfle hwnnw, er y byddwn yn parhau yn ddibynnol ar gymorth gan Llywodraeth Cymru i wireddu y prosiectau mawr. Drwy ddefnyddio'r cyllid yn fwriadol i reoli risgiau, buddsoddi mewn newid gwasanaeth a seilwaith, a chefnogi'r cynlluniau sydd eu hangen i wella perfformiad ailgylchu, gall y Cyngor symud o gynllunio strategol i gyflawni ymarferol.
- 5.3 Felly, mae mabwysiadu'r Strategaeth hon a chymeradwyo'r defnydd strategol o gyllid EPR gyda'i gilydd yn darparu'r **fframwaith polisi a'r modd ariannol** i wireddu gwasanaeth gwastraff modern, cynaliadwy a gwydn i Wynedd dros y blynyddoedd nesaf. Mae cefnogaeth y Cabinet yn allweddol i sicrhau arweinyddiaeth glir, blaenoriaethu priodol, a chyflawni llwyddiannus.

Barn y swyddogion statudol

Prif Swyddog Cyllid:

Rwyf yn croesawu datblygiad strategaeth ar gyfer gwneud y defnydd gorau bosib o'r Cyllid Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd (EPR) ac mae'r adroddiad yn rhoi ffocws ar ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel i drigolion Gwynedd, tra'n gwella perfformiad ailgylchu. Mae'r defnydd a gynigir o EPR yn bwyllog, gan geisio gydbwysu buddsoddiadau mewn gwelliannau i wasanaethau a rheoli risgiau ariannol yn y dyfodol. Fodd bynnag, bydd y Cabinet yn ymwybodol ein bod wedi gorfod gwneud defnydd o gyfran o'r arian EPR yn y llynedd i ymdopi â phwysau ariannol yn y maes gwastraff a nid oes sicrwydd na fydd yr angen yma yn parhau felly bydd y defnydd o'r arian yn aros dan adolygiad barhaus. Dylid nodi hefyd mai un o agweddau'r EPR yw nad yw lefelau'r cyllido wedi ei warantu wrth symud ymlaen felly bydd rhaid adolygu'r strategaeth pan fyddwn yn derbyn gwybodaeth pellach o un flwyddyn i'r llall.

Swyddog Monitro:

Mae'r pwysigrwydd y Strategaeth Wastraff yn amlygu ei hyn yn yr adroddiad a'r atodiadau. Boed hynny o safbwynt dyletswyddau statudol y Cyngor, cyflawni datblygiad cynaliadwy yn unol a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a chyrraedd targedau ar gyfer ailgylchu. Mae'r adroddiad yn adrodd ar ganlyniadau y broses ymgynghori. Mae'n bwysig, wrth gloriannu yr holl ystyriaethau sydd yn ynghlwm a mabwysiadu y Strategaeth fod y Cabinet yn dal sylw at ganlyniadau yr ymgynghoriad wrth ddod i farn. Rwy'n fodlon fod yr adroddiad yn darparu sail priodol ar gyfer mabwysiadu y Strategaeth

Atodiadau

Atodiad 1: Strategaeth Gwastraff ac Ailgylchu 2025-2030.

Atodiad 2: Tabl yn dangos ymrwymadau EPR fesul blwyddyn.

Atodiad 3: Asesiad Effaith Cydraddoldeb